

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, perustuslakivaliokunnalle, valtiovarainvaliokunnalle, hallintovaliokunnalle sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 15/2017) maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Kotimaisten kielten keskuksen mielestä lakien teksteihin tulisi tehdä seuraavat muutokset:

1) Maakuntalaki, 28 § Viestintä

Maakuntalain luvun 5 pykälässä 28 (Viestintä) tulee hallintolain 9. pykälän perusteella lukea näin: ”Viestinnässä on käytettävä **asiallista**, selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon maakunnan eri asukasryhmien tarpeet”. Hallintolain hyvän kielen vaatimukseen (9 §) sisältyy myös asiallisuus selkeyden ja ymmärrettävyyden lisäksi. Tekstin selkeys ja ymmärrettävyys riippuu olennaisesti siitä, kuinka asiallinen teksti on sävyltään eli että se ei sisällä loukkaavalta tai vähättelevältä tuntuvaa ilmaisua.

2) Maakuntalaki, 27 § Vähemmistökielen vaikuttamistoimiin

Pykälä tulee kirjoittaa uudelleen niin, että ruotsin kielestä puhutaan *virallisena kielenä*. Ilmausta vähemmistökieli ei voi käyttää tarkoittamaan puhujamäärältään pienempää kansallista (virallista) kieltä. Tämä on ristiriidassa termien *virallinen kieli* ja *vähemmistökieli* määrittelyn kanssa. Myös muussa sääntelyssä perustuslaista alkaen erotetaan kansalliskielet muista kielistä.

3) Laki maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaannosta, 5 § Maakuntajako

Maakunnan nimi *Pohjanmaa – Österbotten* tulisi tässä yhteydessä muuttaa paikantavuuden takia nimeksi *Rannikko-Pohjanmaa – Kustösterbotten*. Nykyinen nimi vaikeuttaa alueiden valtakunnallista hahmottamista ja on häiritsevää niin historian, maantieteen kuin tiedotuksenkin kannalta.

4) Maakuntajakolaki, 7 § Maakuntajaon muuttamista koskevan esityksen sisältö

Pykälän loppuun esitetään lisättäväksi kaksi virkettä: ”Jos maakuntajaon muuttuessa uudelle maakunnalle aiotaan antaa nimi, joka ei ole ollut aiemmin maakunnan nimenä, nimestä on hankittava Kotimaisten kielten keskuksen lausunto. Lausunto on liitettävä maakuntajaon muuttamista koskevaan esitykseen.” Kuntajakolain 8. pykälässä vastaavaa lausuntoa vaaditaan. Nimien oikeellisuus ja oikea paikantavuus on tarpeen koko yhteiskunnan toimivuuden kannalta.

Kotimaisten kielten keskus toivoo myös, että uudistuksen toimeenpanossa kiinnitetään huomiota siihen, kuinka tekstien tuottaminen kannattaa järjestää, jotta viestintä onnistuisi mutta lisäksi hallinto olisi sujuvaa ja palvelut saavutettavia. Myös ministeri Vehviläinen on valtiovarainministeriön avoimen hallinnon vuosien 2017–2019 toimintasuunnitelman valmistelussa pitänyt tärkeänä, että viestintä sosiaali- ja terveysalan sekä maakuntahallinnon uudistuksesta onnistuu.

Esimerkiksi järjestämislakiehdotuksessa säädetään tuotettavaksi noin 40 erilaista nimeltä mainittua tekstiä (esim. *hyvinvointikertomuksia, maakuntastrategioita, asiakassuunnitelmia*), ja suurin osa lakiluonnoksessa mainitusta toiminnasta sisältää tiedon kirjaamista ja asiakirjojen kirjoittamista. Jonkin tahon tehtäväksi tulisi säätää maakunnissa tehtävän tekstityön ohjaaminen ja seuraaminen. Käytännössä voitaisiin luoda esimerkiksi mallitekstien kokoelma ja siihen liittyvä ohjeistus. Materiaalia tuottamisen ohjaukseen on Kotimaisten kielten keskuksen lausunnossa, jonka annoimme syksyllä 2016 sosiaali- ja terveysministeriölle sote- ja maakuntalakien luonnoksista. Kotimaisten kielten keskus tulee tarvittaessa mielellään kertomaan valiokunnalle tarkemmin näkemyksistään.

Tällaisenaan lakiehdotukset eivät tarjoa uudistuksen toteuttajille riittäviä välineitä, joilla tekstien tuottaminen voitaisiin järjestää niin, että varmistetaan maakuntalain 28 §:ään sisältyvät vaatimukset hyvästä viestinnästä.

Helsingissä 27. maaliskuuta 2017

Ulla-Maija Forsberg
johtaja